

فصل سوم بازرگانی بین المللی

بازارهای منطقه ای و موافقت نامه های ترجیحی

• اهداف GATT :

- دستیابی به یک نظام تجاری بین المللی آزاد بدون تبعیض؛
- ارتقا سطح زندگی مردم در کشورهای عضو؛
- افزایش درآمد واقعی و سطح تقاضای مؤثر؛
- بهره‌برداری کامل و کارآ از منابع جهانی؛
- گسترش تولید و تجارت بین‌المللی کالا؛
- رفع موانع و مشکلات موجود در زمینه گسترش تجارت جهانی.

• سازمان تجارت جهانی (WTO) و اهداف:

گات به دلیل اینکه قدرت اجرایی نداشت و طرف بازنده می توانست احکام صادره را نادیده بگیرد. همچنین با گسترش عرصه‌های تجارت و فراتر رفتن زمینه‌های تجارت جهانی از بخش کالا به بخش خدمات و همچنین دارایی‌های فکری ، ضرورت ایجاد سازمانی که بتواند توانایی رویارویی با این دو مسئله بالا را داشته باشد، توسط کشورهای عضو احساس شد. لذا تصمیم بر این شد، که سازمان تجارت جهانی (WTO) تأسیس شود.

قوانین :

الف) تجارت خدمات بین کشورهای عضو.

ب) حمایت از مالکیت معنوی.

ج) برخورد قانونی با کشورهای با دامینگ و سوبسید (یارانه) جهت تقویت تولیدات خرد در بازارهای جهان استفاده می‌کنند.

د) تنظیم تجارت تولیدات کشاورزی و نساجی تحت قوانین جدید.

روند عضویت در WTO:

- تقاضای عضویت،
- پذیرش درخواست (الحاق به عنوان عضو ناظر)،
- تدوین گزارش سیاست‌های تجاری کشور،
- تشکیل گروه کاری الحاق
- در نهایت مذاکرات دوجانبه و چندجانبه‌ای به منظور تعیین شرایط عضویت و حصول توافق برای الحاق می‌باشد

• انواع موافقت نامه های تجاری ترجیحی :

۱- منطقه آزاد تجاری

وقتی دو یا چند کشور با یکدیگر موافقت می کنند که تعرفه ها و سایر موانع محدود کننده تجارت را حذف نمایند منطقه آزاد تجاری تشکیل می شود.

هدف نهایی منطقه آزاد تجاری :

به حداقل رساندن (صفر کردن) تعرفه و عوارض کالاهایی که از مرزها عبور می کنند.

تفاوت منطقه آزاد تجاری و منطقه ویژه اقتصادی :

- معافیت مالیاتی به مدت ۱۵ سال در مناطق آزاد وجود دارد و در مناطق ویژه اقتصادی تخفیف مالیاتی طبق مقررات داخل کشور است.

- خرده فروشی کالا در مناطق ویژه اقتصادی فقط برای اتباع خارجی امکانپذیر است. لیکن در مناطق آزاد خرده فروشی برای اتباع خارجی و داخلی امکانپذیر است.

- مقررات کار و بیمه اجتماعی در استخدام اتباع خارجی در مناطق آزاد تابع مقررات خاص مناطق می باشد ولی در مناطق ویژه اقتصادی تابع مقررات داخل کشور است.

۲- اتحادیه گمرکی :

- تکامل منطقی منطقه آزاد تجاری است .

- کشورهای عضو اتحادیه گمرکی موافقت می کنند که علاوه بر حذف موانع تجاری داخلی موانع تجاری خارجی یکسانی اعمال کنند

۳- بازار مشترک :

- بازار مشترک فراتر از حذف موانع داخلی تجارت و ایجاد موانع خارجی مشابه میان کشورهای های عضو است.
- در این بازار موانع جریان آزاد عوامل تولید (نیروی انسانی و سرمایه) در میان کشورهای عضو بازار مشترک حذف می شوند

۴- اتحادیه اقتصادی :

- اتحادیه اقتصادی هم بازاری مشترک برای کالاها و هم بازار مشترک خدمات و سرمایه است .
- اتحادیه اقتصادی با حذف موانع تعرفه داخلی و ایجاد موانع خارجی مشترک و جریان آزاد عوامل تولید ایجاد می شود .

عوامل مورد نیاز اتحادیه اقتصادی :

- بانک مرکزی مشترک
- استفاده از پول مشترک
- توسعه منطقه ای
- حمل و نقل

چرا نفتا به جای اتحادیه گمرکی یا بازار مشترک منطقه آزاد تجاری ایجاد کرده است :

- منطقه آزاد تجاری آمریکای شمالی (نفتا) مربوط به ایالات متحده ، کانادا و مکزیک میباشد.
- دولت هر سه کشور می خواهند با حذف تعرفه ها و گسترش تجارت و سرمایه گذاری رشد اقتصادی خود را توسعه دهند .
- در حال حاضر هیچگونه تعرفه مشترک وجود ندارد.
- مزایای تجارت آزاد قاره ای این سه کشور را قادر خواهد کرد تا با چالش های اقتصادی دهه های آتی مواجه شوند .
- حذف تدریجی موانع جریان کالاها و خدمات و سرمایه گذاری همراه با حمایت قوی از حقوق مالکیت فکری (حق اختراع و علامت تجاری و حق نشر) موجب سود شرکت ها و کارگران و کشاورزان و مصرف کنندگان خواهد شد.

• **چهار سیستم مهم تجارت ترجیحی در آمریکای لاتین :**

۱- سیکا :

پنج کشور عضو آمریکای مرکزی :

السالوادور- هندوراس - گواتمالا - نیکاراگوئه - کاستاریکا

- ستاد مرکزی سیکا در تلاش است که حرکت به سمت بازار مشترک امریکای مرکزی را سازماندهی کند .

- از آغاز ۲۰۰۰ عوارض وارداتی پنج عضو سیکا از صفر تا ۱۵ درصد کاهش یافت .

- با کاهش یا حذف تعرفه ها ، شرکت های با مزیت رقابتی نفع خواهند برد.

۲- جامعه آند

برای رشد و توسعه کشورهای عضو شامل بولیوی و کلمبیا و اکوادور و پرو و ونزوئلا از طریق ادغام اقتصادی و اجتماعی تشکیل شد . اعضا موافقت کردند تعرفه تجاری کشورهای عضو کاهش و با یکدیگر تبادل نظر کنند تا تصمیم بگیرند که هر کشور چه محصولاتی را باید تولید کند.

معاهده آند :

امضا کنندگان معاهده آند موافقت کردند اولین منطقه آزاد تجاری عملیاتی منطقه ای را در امریکای لاتین تشکیل دهند. تعرفه خارجی مشترکی بین کشورهای عضو ایجاد شد که زمینه ساز تشکیل یک اتحادیه گمرکی واقعی گردید.

۳- بازار مشترک جنوب (مرکسور) :

- در این معاهده دولت های آرژانتین و برزیل و پاراگوئه موافقت کردند که بازار مشترک جنوب را تشکیل دهند .

- تعرفه بین کشورهای عضو حذف

- اعمال تعرفه مشترک خارجی تا ۲۰ درصد

۴- بازار مشترک حوزه کارائیب (کاریکم)

کاریکم در قالب نهضتی برای وحدت در حوزه کارائیب تشکیل و جایگزین انجمن تجارت آزاد کارائیب شد.

هدف اصلی کاریکم : دستیابی به یکپارچگی عمیق تر اقتصادی با استفاده از بازار مشترک حوزه کارائیب بوده است .

• **آسه آن – ASEAN :**

اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه آن) در سال 1967 با پنج کشور اندونزی، مالزی، سنگاپور، فیلیپین و تایلند تاسیس شد. اخیراً سه کشور چین، ژاپن و کره به طور غیر رسمی به اعضای آسه آن اضافه شدند که به آنها لقب " آسه آن به اضافه سه " می گویند.

از اهداف آسه آن می توان به توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطقه؛ تشویق همکاری مساعدت متقابل در زمینه های مشترک مورد علاقه و همکاری در حوزه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فنی ، علمی و اداری، همکاری در توسعه اقتصادی، صنعت، گسترش تجارت، توسعه حمل و نقل و ارتباطات و بالا بردن استاندارد زندگی ساکنان منطقه؛ همکاری با سازمانهای بین المللی، اشاره کرد

• **نظام کی رتسو :**

شکل منحصر به فردی از فعالیت تجاری و یا سازمان است که شرکتهایی را در گروه های صنعتی به هم وصل می کند و باعث می شود شرکت های ژاپنی عضو آن در مقایسه با سازمان هایی که عضو آن نیستند به صورتی قابل توجه از شرایط رقابتی بهتری برخوردار باشند. کی رتسو ترکیبی از ده ها شرکت بزرگ می باشد که صنایع مختلفی را دربرمی گیرد و در طیف گسترده ای از بازارها از قبیل بازار سرمایه، بازار کالاهای اولیه و بازار قطعات وجود دارد.

مدیران کی رتسو می توانند قانوناً در جلسات هیئت مدیره یکدیگر شرکت کنند و با یکدیگر به مبادله اطلاعات بپردازند و به بحث و تبادل نظر درخصوص قیمت ها بپردازند.

• **اتحادیه اروپایی :**

یک اتحادیه اقتصادی-سیاسی است که از ۲۸ کشور اروپایی تشکیل شده است. اتحادیه اروپا در سال ۱۹۹۹ واحد پول مشترکی به نام یورو را معرفی کرد که تاکنون در ۱۹ کشور جایگزین پول های ملی شده است. اتحادیه اروپا در حال حاضر بازار واحد مشترکی دارد که موارد زیر را در بر می گیرد: اتحادیه گمرکی، واحد پول - سیاست مشترک کشاورزی، سیاست مشترک تجارت و سیاست مشترک شیلات.

هدف کشورهای عضو : قوانین و مقررات داخلی خود را به نحوی یکنواخت کنند که کالا و خدمات و افراد و در نهایت پول با آزادی بین مرزهای ملی آنها جریان داشته باشد .

• موافقت نامه لومه :

اتحادیه اروپایی قراردادهایی با ۷۱ کشور در افریقا، سواحل کارائیب، سواحل اقیانوس آرام منعقد کرده است .

موافقت نامه لومه به نام پایتخت کشور افریقای غربی توگو نامگذاری شده است .
هدف موافقت نامه : توسعه تجارت و عرضه کمک های مالی از صندوق توسعه اروپایی به کشورهای فقیر بود .

امضاکنندگان این موافقت نامه را یک موفقیت می دانند: زیرا دسترسی ترجیحی به بازار اتحادیه اروپایی را برای کالاهای همگنی مانند شکر، موز، برنج فراهم آورد.

• شورای همکاری کشورهای عرب حوزه خلیج فارس :

سازمان اصلی منطقه ای با شورای همکاری خلیج فارس است که در ۱۹۸۱ از سوی شش کشور بحرین و کویت، عمان، قطر، عربستان و امارات تشکیل شد.

شش کشور حدود ۴۵ درصد ذخایر نفتی جهان را در اختیار داشته اما تولید آنها فقط ۱۸ درصد نفت استخراج شده جهان است. اما تلاش برای ایجاد تنوع اقتصادی در جریان است مثلاً عربستان کسب و کارهای جدید در صنایع پتروشیمی، سیمان، آهن توسعه داده است.

اهداف فعلی شامل : ایجاد بازار مشترک عربی و افزایش همبستگی های تجاری با کشورهای آسیایی